

1. ΘΕΜΑ

Εκτόπιση με κλιτικό

2. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ

Το Γιάννη, μακάρι να τον είχα γνωρίσει νωρίτερα.

Εμένα, κάτι τέτοια πράγματα που λες, να το ξέρεις ότι δε με συγκινούν.

Τον είδα πολύ στενοχωρημένο, το Γιάννη.

3. ΕΠΙΠΕΔΟ-ΒΑΘΜΟΣ ΔΥΣΚΟΛΙΑΣ

Από Γ ΚΕΓ, 2 ΕΚΠΑ

4. ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΗ ΓΝΩΣΗ

Απλή σύνταξη και πληροφοριακή δομή της πρότασης

Σειρά των όρων της πρότασης

Θεματοποίηση

Βασικά επιτονικά σχήματα

5. ΠΙΘΑΝΑ ΛΑΘΗ

(α) Αδυναμία αναγνώρισης των συντακτικών και πληροφοριακών σχέσεων μεταξύ των όρων της πρότασης.

(β) Παραγωγή συντακτικά ορθών δομών σε ακατάλληλα όμως περιβάλλοντα από την άποψη της πληροφοριακής δομής.

(γ) Αδυναμία παραγωγής του κατάλληλου επιτονικού σχήματος.

6. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ

Η εκτόπιση θεωρείται ακραία μορφή θεματοποίησης (βλ. σχετικό δελτίο), κατά το ότι η παύση που παρατηρείται μετά ή πριν το εκτοπισμένο συστατικό είναι μεγαλύτερη και η θέση του εκτοπισμένου συστατικού είναι πάντα περιφερειακή. Μπορεί δηλαδή να εμφανίζεται μαζί με το θέμα της πρότασης και να βρίσκεται σε πιο περιφερειακή θέση:

Στην Αμερική, οι μετανάστες και οι πρόσφυγες βρίσκουν εύκολα δουλειά.

Κανονικά μια εκτοπισμένη ονοματική φράση συναναφέρεται με κάποιον ασθενή τύπο της προσωπικής αντωνυμίας που έχει την ίδια συντακτική θέση μέσα στην πρόταση:

Το Γιάννη, εκείνη την εποχή δεν τον είχα γνωρίσει ακόμη.

Της Μαρίας, αυτά τα πράγματα δεν της αρέσουν.

Σε αυτή την περίπτωση η εκτοπισμένη φράση και η αντωνυμία συμφωνούν κανονικά σε γένος, αριθμό και πτώση, είναι όμως δυνατό να εμφανίζεται και κάποια διαφορά, δημιουργώντας το λεγόμενο «ανακόλουθο σχήμα»:

Αυτός ο άνθρωπος, ποτέ δεν τον καταλαβαίνω!

Εκείνη η αδερφή του, τίποτε δεν της αρέσει!

Στις περιπτώσεις μετατόπισης στα δεξιά το συστατικό ακούγεται πάντα σαν σκέψη που ακολουθεί την ολοκλήρωση της πρότασης και διευκρινίζει ή επισημαίνει κάτι:

Είναι βέβαιο ότι θα του το πάρει η τράπεζα, το αυτοκίνητο.

Σε όλες τις περιπτώσεις εκτόπισης μπορεί να παρεμβάλλεται και άλλη πρόταση μεταξύ του εκτοπισμένου συστατικού και της πρότασης στην οποία κανονικά συμμετέχει:

*Είναι βέβαιο ότι θα του το πάρουνε, όπως του είπε και ο δικηγόρος, το αυτοκίνητο.
Το Γιάννη, όπως σου έχω ξαναπεί, δεν τον είχα γνωρίσει τότε.*

7. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

Η εκτόπιση είναι – και πρέπει να παρουσιαστεί ως – ακραία μορφή θεματοποίησης, ιδιαίτερα εμφανής στις περιπτώσεις (α) που συνυπάρχει με το κανονικό θέμα της πρότασης, (β) που μεσολαβεί άλλη πρόταση και (γ) που δημιουργείται ανακόλουθο σχήμα:

- (α) *Ο Γιάννης, όλους τους φίλους μου τους απορρίπτει.*
- (β) *Εσένα, όπως ξέρουμε όλοι, δε σε κάλεσε κανείς.*
- (γ) *Α, η Μαρία, τίποτε δεν την ενοχλεί.*

Οι μαθητές θα πρέπει να εξασκηθούν – πρώτα να αναγνωρίζουν και στη συνέχεια να παράγουν – τη χαρακτηριστική πτώση στον επιτονισμό ανάμεσα στο εκτοπισμένο συστατικό και στην υπόλοιπη πρόταση. Η παρουσίαση της εκτόπισης κανονικά ακολουθεί την εμπέδωση των ζητημάτων που συνδέονται γενικά με τη σειρά των όρων, τη λειτουργική προοπτική και την πληροφοριακή δομή της πρότασης (βλ. σχετικά δελτία).

8. ΣΥΝΔΕΣΗ ΜΕ ΣΥΝΑΦΗ ΘΕΜΑΤΑ

AT41: Συνδυασμός δύο ασθενών προσωπικών αντωνυμιών ως άμεσο και έμμεσο αντικείμενο

AT42: Κλιτικός διπλασιασμός

AT49: Η σειρά των όρων και η λειτουργική προοπτική της πρότασης

AT50: Θεματοποίηση

AT51: Εστίαση

9. ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ ΣΕ ΥΛΙΚΟ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Γλωσσικές Ασκήσεις: